

Bristande inkludering i den nordiska krisberedskapen

– en lägesrapport från de nordiska länderna och självstyrande regionerna

Rapporten framtagen den 28 oktober 2025

Innehåll

Om HNR	3
Krisberedskap och inkludering i Norden	3
Rekommendationer från HNR:	4
Danmark	5
Færøerne	8
Grønland	10
Finland	12
Åland	15
Norge	18
Sverige	21

Om HNR

Handikapporganisationernas Nordiska Råd (HNR) är ett nordiskt samarbetsorgan som samlar funktionshinderorganisationer från alla de nordiska länderna och regionerna. HNR:s övergripande mål är att säkerställa likabehandling, jämlikhet och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i Norden. Organisationen arbetar också för att mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning förverkligas och motverkar alla former av diskriminering. Organisationen arbetar för att personer med funktionsnedsättning får reellt inflytande i samhället. HNR har sammanställt denna rapport.

Krisberedskap och inkludering i Norden

Den osäkra situationen i Europa med Rysslands anfallskrig mot Ukraina har haft till följd att samtliga länder i Norden gjort en omfattande upprustning och även satsningar på det civila försvaret och utökat sin krisberedskap.

HNR ser ett oroande mönster av att myndigheter bristfälligt involverar personer med funktionsnedsättningar och organisationer som företräder dem i arbetet kring krisberedskapen. Funktionshinderorganisationer blir sällan hörda när nya lagar och policys om krisberedskap tas fram. Vi ser även att funktionshinderperspektivet ofta förbises i implementering av regelverk, planering och riktlinjer för utökad krisberedskap.

Några exempel från de nordiska regionerna på brister i krisberedskapen som ställer personer med funktionsnedsättning i en sämre situation än andra:

1. Otillgängliga skyddsrum.
2. Riktlinjer för evakuering som inte beaktar personer med funktionsnedsättning.
3. Nödlarm och allmänna larm som inte är universellt utformade.
4. Satsningar på eget ansvar och civilberedskap där personer i ett utsatt läge inte beaktas och därmed lämnas utanför.
5. Klimatplaner som inte beaktar personer med funktionsnedsättning.

Sverige och även Finland tillsammans med Åland har under senare tid fått kritik angående inkluderande krisberedskap från FN:s kommitté vid granskning av ländernas genomförande av konventionen. Kommittén påpekade brister i nationella strategier för inkluderande beredskap samt bristande involvering av personer med funktionsnedsättning i beredskapsarbetet. FN:s kommitté lyfte redan 2014 brister i inkluderande krisberedskap i Danmark. Den färöiska funktionshinderrörelsen konstaterar att denna brist ännu inte åtgärdats till fullo på Färöarna.

Utvärderingar av hur krisberedskapen är anpassad för personer med funktionsnedsättningar saknas i flera nordiska länder och självstyrande regioner, exempelvis påtalas detta i Danmark. I Sverige har en statlig utredning gjorts som visade brister i inkluderande krisberedskap i stora delar av landet. Bristande inkludering i krisberedskapen i en stor del av de danska kommunerna lyftes även i en granskning som gjordes av dansk media. På Grönland saknas handlingsplan eller beredskapsplan som är offentlig för medborgarna, samt sammanställningar över hur man

tillgodosett behoven hos personer med funktionsnedsättning vid kriser, exempelvis under coronapandemin.

I Norge görs stora satsningar på civilberedskapen med start 2025 vilket bland annat ska resultera i beredskapsråd i alla kritiska samhällsområden. Funktionshinderrörelsen har getts möjlighet att bli hörda och önskar se delaktighet i det fortsatta arbetet.

Rekommendationer från HNR:

1. Personer med en funktionsnedsättning och organisationer som företräder dem ska inkluderas i arbete med regelverk och lagstiftning inom krisberedskapsarbete i enlighet med UNCRPD, artikel 11.

De nordiska funktionsrättsorganisationerna kan se bristande inkludering när det gäller krisberedskap inom samtliga länder och självstyrande regioner. Personer med en funktionsnedsättning och organisationer som företräder dem bör involveras redan i ett tidigt skede när nya lagar och regelverk tas fram.

2. Ett människorättsperspektiv ska vara i fokus då strategier tas fram för praktiskt genomförande av kris- och katastrofhantering.

Personer med funktionsnedsättning ska beaktas och deras särskilda behov ska tillgodoses då det gäller exempelvis evakuering och civilberedskap, i enlighet med UNCRPD.

3. Tillgänglighet och inkludering ska genomsyra krisberedskapsarbete i de nordiska länderna.

Skyddsrum, informationsmaterial, alarmsystem och möjlighet att kontakta räddningstjänst vid kris ska vara tillgängligt och inkluderande för alla.

4. Forskning om och utvärderingar av inkluderande krisberedskap behövs inom hela Norden.

De nordiska länderna och självstyrande regionerna har bristande kunskap om hur regionerna tillgodoser skyddsbehoven för personer med funktionsnedsättning vid en kris. Utvärderingar behövs om lokala kommuners och myndigheters kunskap om inkluderande krisberedskap.

5. Nationella strategier för inkluderande krisberedskap behöver stärkas i de nordiska länderna.

Bristande nationella strategier inom inkludering och krisberedskap har påtalats av UNCRPD-kommittén i flera av de nordiska länderna. Personer med funktionsnedsättning ska involveras när nationella strategier tas fram. Ansvarsfördelningen mellan stat och kommun när det gäller inkluderande krisberedskap bör klargöras. Den befolkningsnära krisberedskapen ska ha ett tydligt ansvar att inkludera personer med funktionsnedsättning i händelse av kris.

Danmark

- det danske beredskab og handicap

Resumé

Det danske beredskab er blevet styrket gennem oprettelsen af Ministeriet for Samfundssikkerhed og Beredskab i 2024 og en ny beredskabsaftale 2025-26, der samlet afsætter 1,9 mia. kr. frem mod 2033. Alligevel er mennesker med handicap i begrænset omfang indtænkt i lovgivning, vejledninger eller kommunale beredskabsplaner; kun hver tredje kommune har ifølge en undersøgelse inddraget sårbare borgere i planlægningen. Erfaringer fra medlemsorganisationer peger især på manglende tilgængelig information, utilstrækkelige planer for evakuering og beskyttelsesrum samt fravær af systematisk behovskortlægning. Der er sandsynligvis udfordringer ved sektoransvaret, som også gør sig gældende for mennesker med handicap, der risikerer at falde mellem flere forvaltninger, når en klar, samlet strategi mangler.

Anbefalinger til forbedringer

Der er behov for en systematisk inddragelse af mennesker med handicap i beredskabsplanerne. Kommunerne skal sikre adgang til basale ressourcer som mad, strøm og medicin, etablere faste kontaktpunkter samt oprette samlings- og tryghedspunkter. Planer for bemanning i og uden for botilbud skal være på plads, og Handicaprådene skal inddrages aktivt. Nationalt er der brug for fælles retningslinjer, opdaterede informationsmaterialer og en kommunikationsstrategi målrettet mennesker med handicap, ligesom erfaringerne fra Covid-19 bør genbruges. På længere sigt kræves uddannelse og opkvalificering af beredskabspersonel, bedre evaluering og koordinering med handicaporganisationerne i de lokale beredskabsstabe, benchmarking på tværs af kommuner samt øget inddragelse af civilsamfund og foreningsliv i beredskabsarbejdet.

Introduktion til det danske beredskab:

Beredskabsdagsordenen er genopstået i Danmark som følge af nye trusler som cyberangreb, forsyningsusikkerhed og klimarelaterede kriser som hvedebølger, oversvømmelser og mere ekstreme vejrfænomener. I 2024 blev Ministeriet for Samfundssikkerhed og Beredskab oprettet, hvor opgaver fra bl.a. Forsvarsministeriet og Justitsministeriet er samlet for at styrke koordineringen af beredskabet. Et bredt flertal i Folketinget har med beredskabsaftalen for 2025-26 investeret i en akutpakke med materiel, opkvalificering og øvelser, og samlet er der afsat ca. 1,9 mia. kr. frem mod 2033, heraf en varig investering på 183 mio. kr. årligt. Styrelsen for Samfundssikkerhed (SAMSIK) udarbejder risikovurderinger – senest i 2025 med 16 risikofaktorer – samt vejledninger og informationsmateriale målrettet borgerberedskabet, mens KL har oversat trusselsbilledet (2025) til en kommunal kontekst for at understøtte det lokale beredskabsarbejde. Beredskabet bygger på de nordiske principper om sektoransvar, nærhed og lighed: kommunerne har ansvar for det nære og akutte beredskab og udarbejder løbende planer i samarbejde med regionerne, mens statslige aktører som Beredskabsstyrelsen og nationale operative strukturer kan aktiveres ved større og langvarige kriser. SAMSIK har en central rolle i at forberede, koordinere og kommunikere på tværs af myndigheder og borgere.

Mangler og problemstillinger

Der er ikke foretaget større studier eller evalueringer af det danske kriseberedskabs

funktionalitet med hensyn til mennesker med handicaps utfordringer i Danmark. Det er iøjenfaldende, at der hverken i lovgivningen eller i anvisningerne til borgerberedskabet ingår nogen overvejelser om mennesker med handicaps behov i krisesituationer. I aftaleteksten i den nyligt indgåede beredskabsaftale (2025) nævnes sårbare borgere med en række anbefalinger. Nogen af dem skal stadig realiseres. Andre er i proces: regeringen offentliggjorde i oktober 2025 en række anbefalingerne til indtænkningen af sårbare grupper, herunder mennesker med handicap, i beredskabsindsatsen. Disse anbefalinger skal nu omsættes i landets kommuner. En undersøgelse fra nyhedsmediet DKNyt viser, at kun hver 3. kommune har indarbejdet *sårbare borgere i deres nødberedskab*.

Fra medlemsorganisationer i Danske Handicaporganisationer er der eksempler på særligt manglende informationstilgængelighed for døve og blinde i krisesituationer, hvor tegnsprogsformidling ikke er tilgængelig – eksempelvis ifm. den seneste begivenhed med droner over Københavns Lufthavn d. 23. september 2025. Der er ikke lavet nogen systematisk kortlægning af mennesker med handicaps behov og deres mulighed for hjælp gennem eks. pårørende. *Ulykkespatientforeningen* har lavet en undersøgelse blandt deres egne medlemmer, hvor det fremgår, at 80 pct. ikke ved, hvem de skal henvende sig til i en krisesituation. 85 pct. af de adspurgte ved ikke, om og hvor der er tilgængelige beskyttelsesrum for dem, mens 68 pct. er bange for, at kommunerne slet ikke har indtænkt dem i deres beredskab. Derfor er der i høj grad uvished om tilgængeligheden af strøm, pleje, information, medicin og hjælpemidler i tilfældet af en krise. Samtidig udestår visse spørgsmål om koordineringen og ansvaret på tværs af myndigheder – kommune, regioner og staten – med hensyn til mennesker med handicap, eksempelvis om ansvaret for hjælpemidler og andre behandlingsformer, herunder i krisesituationer. Det er også uafklaret, hvem der skal betale regningen for beredskabet i forbindelse med mennesker uden for botilbud i udførelsen af kriseberedskab, hvilket berører langt de fleste mennesker med handicap.

Red Barnets rapport om børns position i beredskabsplanlægningen (2025) peger på udfordringer med mobilitet, kommunikation og overblik, som i høj grad også gælder mennesker med handicap. Rapporten fremhæver, at sektoransvarsprincippet betyder, at ingen myndighed har det samlede ansvar, hvilket skaber risiko for, at behov ikke samtænkes på tværs af kommunale forvaltninger. Denne udfordring gælder tilsvarende for mennesker med handicap, hvor en samlet strategi fortsat mangler.

Løsninger og forbedringspunkter

Der er behov for en mere systematisk inddragelse af mennesker med handicap i beredskabsplanlægningen. I kommunerne indebærer det bl.a. at sikre tilgængelighed til basale ressourcer som mad, strøm og medicin, samt at etablere informationskanaler og faste kontaktpunkter for borgere med særlige informations- og tryghedsbehov. Tilgængelighed af beskyttelsesrum er lige nu ikke afklaret og bør derfor også kortlægges og evalueres. Kommunerne skal oprette samlings- og tryghedspunkter med adgang til information og ressourcer for borgere, der ikke kan klare sig i eget hjem, og samtidig have klare planer for bemanding både i og uden for botilbud under kriser. En behovskortlægning af forskellige former for handicap er nødvendig, og de lokale handicapråd i kommunerne bør inddrages i processen.

På nationalt og regionalt niveau er der brug for fælles retningslinjer og strategier, der sikrer forsyningssikkerhed for mennesker med handicap, samt for opdaterede pjecer og guides, der kommunikerer målrettet til denne gruppe. En samlet strategi for krisekommunikation med fokus på handicap skal udarbejdes, og erfaringerne fra Covid-19 bør opsamles og anvendes fremadrettet. Samtidig er der brug for en central afklaring af spørgsmålet om, hvem der har ansvaret for beredskabsplanlægningen i tilfælde af evakuering eller krisehjælp for folk uden for botilbud, hvilket berører langt den største del af mennesker med handicap.

Langsigtet anbefales det at prioritere uddannelse og opkvalificering af beredskabspersonel, særligt brandvæsenet, og at styrke evalueringer og tværgående koordination, hvor handicaporganisationerne bør have adgang – fx i de lokale beredskabsstabe (LBS). Der bør desuden udvikles et benchmarkingsystem på tværs af kommunerne for arbejdet med handicap i beredskabet på strategisk, taktisk og operationelt niveau. Endelig er det centralt at uddanne og inkludere civilsamfundet og foreningslivet, herunder Beredskabsforbundet, i beredskabsplanlægningen.

Færøerne

Den første UN-rapport

I den første rapport (concluding observations) fra UN's Handicapråd i 2014 til Kongeriget Danmark, her under færøske myndigheder, blev der efter artikel 11 om Risksituationer och humanitära nödlägen anbefalet at:

The Committee is concerned at the lack of information from the State party on the involvement by persons with disabilities and their organizations in the elaboration, implementation and evaluation of the Strategy for Danish Humanitarian Action 2010–2015, and at the absence of specific alert systems or protocols to provide persons with disabilities with the necessary support and protection in the event of risk situations or emergencies.

The Committee recommends that the State party take action to ensure that disaster risk reduction is fully inclusive of persons with disabilities, to develop and enforce accessible alert systems or protocols, and to organize training for rescue and emergency personnel to provide persons with disabilities with the necessary support and protection in the event of risk situations or emergencies.

Manglende inkludering i krisberedskabet

Desværre blev der ikke positivt henvist til Færøerne i denne del og bl.a. derfor er der stadigvæk ikke sat gang på et arbejde med at udvikle et inkluderende krisberedskab for Færøerne. Dermed er krisberedskabet på Færøerne endnu ikke rimelig tilpasset til folk med handicap i samarbejde med repræsentative organisationer for folk med handicap. Dog skal siges, at den generelle krisberedskab i stor grad rækker ud til folk med handicap. Dog er det at foretrække at et krisberedskab bliver mere inkluderende, end i dag, og hvor organisationer for folk med handicap er forberedte således at de har god kendskab til planer, procedurer og kommunikation, so er specifikt gældende under kriser, og derudover at love, rettigheder og praktiske omstændigheder bliver rimelig tilpasset.

Evalueringer uden folk med handicap

I januar 2023 organisered landsstyret en evaluering af den officielle Covid-19 indsats, men desværre uden at inddrage organisationerne for folk med handicap. Det var ret uheldigt siden Covid-19 indsatsen mest sandsynligt som helhed gik relativt godt, men uden de organisationer der repræsenterer de mest udsatte borgere, er objektiviteten i evalueringen stadigvæk ret tvivlsom. MEGD skrev en artikel om emnet i januar 2023 med titlen "Intet om os uden os".

Strejke påvirker folk med handicap relativt hårdt

Under strejken i mai-juni 2024 fik nogle organisationer for folk med handicap at se hvad det betyder at krisberedskabet ikke inkluderer dem. Nogle kom til at mangle transport, f.x. til og fra velfærds- og helsetjenester og arbejde, andre manglede specifikt kost og andre blev relativt meget isolerede. Dog gik det meget hurtigt for myndigheder or fagforbund at lave undtagelser og tilpasninger , så folk med handicap ikke var hårdere ramt, end andre. Færøerne har relativt få

love, med relativt lidt bureaukrati, som måske kan være en fordel i forhold til at organisere tilpasninger hurtigt, hvis det er nødvendigt, f.x. under kriser.

Færøske børn med handicap ikke inddraget i nordisk COVID-evaluering

I en ny nordisk evaluering af børns rettigheder i krisberedskab er børn med handicap på Færøerne desværre ikke inddraget, Participation is protection – embedding children's rights in Nordic crisis governance, og desværre var der ingen anbefalninger kom for Færøerne. Da situationen for børn med handicap under kriser generelt virker til at være værre, hvis man sammenligner med børn uden handicap, burde børn med handicap på Færøerne også være inddraget i denne evaluering og mest sandsynligt ville der også være relevant med anbefalninger.

En fremtid med inklusiv krisberedskab

Sosialdepartementet for Færøerne, Almannaverkið, arbejder nu med at udvikle inkluderende beredskabsplaner for folk med handicap, og organizationerne for folk med handicap er allerede delvis inddraget i processen.

Sandsynligvis vil relevante landsmyndigheder og kommuner også inddrage folk med handicap og deres representative organizationer i udviklingen af beredskabsplaner i fremtiden.

Grønland

Danmark inklusiv rigsfællesskabet var 2024 var til eksamen hos FN's Handikapkomite i Geneve, ift efterlevelse af handicap konventionen; her var der usædvanlig hård kritik. Bl.a.. noteres det da at der ikke var en samlet plan handicapområdet. I Grønland var der udarbejdet en redegørelsen om efterlevelsen af et øget fokus på hvor mange punkter der er behov for at blive adresseret. Der blev fra politisk side udarbejdet efter eksaminationen lavet "Handlingsplan for efterlevelse af FN's Handikapkonvention 2024-2034". Dette er Grønlands første landsdækkende plan målrettet dette formål og indeholder 10 indsatsområder med tiltag inden for uddannelse, arbejdsmarked, opkvalificering af personale, sagsbehandling, sundhed, boliger mv.

Beredskab generelt og kriseberedskab eksplicit er dog forsat savnet som et emne direkte relateret til handicapområdet.

Manglende systematisk indsamling af erfaringsdata og data på handicapområdet generelt.

Der findes ikke handleplan eller beredskabsplan som er borgerne bekendt i forhold til håndtering af hjælp med mere under en krise.

Der er os bekendt ikke offentlige opgørelser som har set på hvordan Grønlands beredskab specifikt håndterede personer med handicap under Coronakrisen med hensyn til nødinformation, isolation, evakuering, adgang til hospitaler eller støtte i hjemmet. Vi i Niik oplever og har fået beretninger om at folk med handicap oplevede generelt manglende opmærksomhed og håndtering hvilket forværrede deres vilkår.

- At restriktioner og karantæne gjorde det sværere at få adgang til støtte-tjenester, fordi fysiske kontakttjenester blev aflyst, og digitale alternativer ikke var tilpasset alle med handicap.
- At vanskeligheder med at få støtte til andet end livsnødvendig pleje som mad og toiletbesøg.
- At information om Corona og restriktioner nogle steder var utilstrækkelig for personer med syns- eller høretab, eller for dem som har svært ved at læse standardtekster.
- At sociale netværk og hjælpemidler blev mindre tilgængelige under lockdown, hvilket forstærkede isolation og forværrede trivsel for personer med handicap.

I Niik oplever vi at når vi enkelte gange i politiske sammenhæng har nævnt emnet om handicap ift. beredskab er holdningen at "målgruppen nås ved alm. Tiltag".

Forsyning

Både i almindelige strømnedbrud og under Corona-krisen blev det tydeligt, hvor store konsekvenser det får, når hjælpen, infrastrukturen og informationen ikke tager højde for særlige behov.

I Nuuk har man de seneste år oplevet strømnedbrug af flere døgns varighed, og hvor der ikke med centrale generatorer i byen blev genereret tilstrækkelig strøm til byens husstande. Dette resulterede i problemer med manglende funktionelt kommunikation system. Et tiltag der blev

gjort var at politiet var i byrummet med flere patruljer således at indbyggere kunne komme i kontakt med hjælp om nødvendig. Et godt tiltag men ikke et tiltag der sikrede personer med nedsat funktionsniveau.

I bygder, er afhængige af flere ting forsynes med praksis hjælp fra andre— pleje, mad, hjælp til at få vand, hjælp til opvarmning (fyringsmiddel). Sikring af at bevilligede af hjælp også fungere under kriser er ikke tydelig.

Vi oplever ikke klare lokale beredskabsordninger, der sikrer hjælp under længerevarende nedbrud.

Evakuering

Vi har i Grønland ikke beskyttelsesrum/bunkere. Man benytter ofte alm. Offentlige bygninger som lokation for akuthusly, vaccinations sted, valgsted m.m. Tilgængeligheden i disse bygninger er ofte ikke nemt tilgængelig for især personer med fysisk funktionsnedsættelser.. Især personer der ikke i forvejen modtager offentlig hjælp med ex. Handicapkørsel vil være i risiko for at blive overset i sådanne sammenhæng.

Vi efterlyser bl.a,

- kritisk infrastruktur under nød-situationer (fx strømafbrydelser, internednedbrud, kommunikationsnedbrud) med specifikke planer for personer med handicap;
- nødinformation i alternative tilgængelige former – tegnsprog, let sprog, tekstning, visuel/akustisk information etc. – om hvordan offentlig info under krise sikrer at personer med handicap faktisk modtager adekvat info;
- ressourcer og ansvar: hvem er ansvarlig i kommuner, hos el-selskaber, internetudbydere, medier etc. for at sikre at deres services fungerer for personer med handicap i krisesituationer.
- Backup for kritiske tjenester: Strøm til medicinsk udstyr, opvarmning, belysning, internet/kommunikation. I bygder hvor personer kan være afhængig af praktisk hjælp til skaffe vand og opvarmning.
- Evakuering og støtte under nødsituationer: Der mangler planer og øvelser med fokus på personer med nedsat mobilitet, syns-/høretab, psykiske lidelser etc.

Finland

Krisberedskap i Finland ur ett funktionshinderperspektiv

Det konstaterades i inledningen av rapporten att Finland fått kritik angående inkluderande krisberedskap från FN:s kommitté vid granskning av landets implementering av konventionen. Kommittén påpekar brister i de nationella strategierna för inkluderande beredskap samt bristande involvering av personer med funktionsnedsättning i själva beredskapsarbetet. Krisberedskapen ska inkludera även de med funktionsnedsättning. Personer med funktionsnedsättning drabbas särskilt allvarligt i kriser och situationer då samhällets skyddsnät utmanas. Finland har kritiserats av FN:s kommitté för att sedan 2023 kraftigt försämrat rättigheterna för personer med funktionsnedsättning. Under pandemin drabbades många personer med funktionsnedsättning av inställda vårdinsatser, daglig verksamhet och annat stöd. Många uppgav en sämre psykisk hälsa som en konsekvens av begränsningar i livssituationen, isolering, sämre ekonomi, ökad oro och nedstämdhet. Statistik från Institutet för hälsa och välfärd, THL, i Finland visar att dödligheten av covid -19 var hög, inte bara bland äldre, utan särskilt bland personer med funktionsnedsättning i åldrarna 16–64 som får handikappbidrag från FPA. För män inom denna grupp ökade dödligheten med 26 procent och bland kvinnor med 27 procent. I den övriga befolkningen ökade den med 12 procent respektive 8 procent.

Övergripande synpunkter om krisberedskap

I Finland bor för närvarande (oktober 2025) 5 623 809 miljoner människor. Enligt en rapport från Europeiska rådet har Finland 34,9 % av befolkningen en funktionsnedsättning. Finland förbereder en totalreform av beredskapslagen. Finlands och Europas säkerhetspolitiska miljö förändrades plötsligt och på ett exceptionellt sätt i februari 2022 när Ryssland invaderade Ukraina. Med anledning av invasionen konstaterades det att vissa ändringar som ursprungligen var planerade som en del av totalreformen av beredskapslagen måste beredas enligt en snabbare tidtabell. Justitieministeriet beredde därför våren 2022 brådskande en mindre ändring av beredskapslagen särskilt i fråga om hybridhot, som trädde i kraft den 15 juli 2022. Denna snabbrevidering omfattade dock endast en liten del av beredskapslagens revideringsbehov. I samband med den var det inte möjligt att bedöma beredskapslagen eller dess tidsenlighet till övriga delar, och därför undanröjer den inte behovet av en totalreform av lagen. Genom totalreformen eftersträvas en tydligare och effektivare lagstiftning än för närvarande.

Beredskapslagen ska

- göra det möjligt att identifiera allvarliga hot och incidenter
- erbjuda lämpliga och tillräckliga befogenheter för att hantera undantagssituationer
- göra det möjligt att fatta beslut i rätt tid i undantagssituationer.

Evakuering, skyddsrum och tillgänglighet

För närvarande finns det cirka 50 500 skyddsrum i Finland med plats för cirka 4,8 miljoner personer. De flesta skyddsrummen (cirka 85 %) är privata skydd av armerad betong i bostads- och affärsfastigheter. Det finns även gemensamma skyddsrum som används av flera fastigheter. Många områden har inga allmänna skyddsrum eller så räcker de inte till för alla. Då ansvarar invånarna själva

för att ta skydd i tillfälliga skydd, vilket i praktiken betyder inomhus i sitt eget hem. Vid till exempel en strålningsolycka räcker det med att man tar skydd inomhus och stänger av ventilationen. Inte ens i allvarliga situationer är skyddsrum den första åtgärden, utan i första hand flyttas befolkningen till ett säkrare område.

I dag är bara några skyddsrum tillgängliga för personer med funktionsnedsättning eller äldre. Dessutom har inte alla finländare tillgång till ett skyddsrum. Detta gör det svårt för många att hitta en säker plats vid fara. Alla har rätt att känna sig trygga, även under svåra tider. Kommuner och bostadsbolag måste göra skyddsrum lättare att komma in i. Det kan till exempel betyda att bygga ramper, hissar och göra dörröppningar bredare. Det är också viktigt att information om skyddsrum är enkel att hitta. Kommuner borde visa tydligt på sina kartor var skyddsrum finns och om de är tillgängliga. Denna information kan vara livsviktig i en nödsituation.

Information och alarm

Man har gjort upp 72 timmar -beredskapsinformation på lättläst svenska. Informationspaketet har producerats av bland annat Räddningsbranschens Centralorganisation i Finland, Scouterna, Röda Korset samt Martha Förbundet. Appen 112 Suomi är en gratis app från Nödcentralsverket för att snabbt hitta rätt hjälp i nöd- och problemsituationer. Appen är särskilt värdefull för hörselskadade eftersom den bland annat innehåller nödtextmeddelanden, som är framför allt avsedda för personer med nedsatt hörsel eller talsvårigheter. Dessutom kan appen skicka ut offentliga säkerhetsvarningar direkt till telefonen med en vibration och visuell varning baserat på platsen. Ännu finns här stora brister för vad gäller just denna målgrupp.

Delaktighet i beredskapsfrågor - funktionsrättsorganisationer

Mutual Trust

Mutual Trust (2016 - 2019) var ett räddningssamarbete mellan funktionsrättsorganisationer, räddningsmyndigheter och trafikidkare. Samarbetet hette **Alla räddas** och utmynnade bland annat i en guide **Hur räddar jag personer med funktionsvariationer** med rekommendationer och instruktioner om vad man ska tänka på i olika nödsituationer. I guiden och samarbetet framkommer tydligt att det i Finland finns en brist i beredskapen då det kommer till personer med funktionsnedsättning.

Referenser:

Inrikesministeriet 2025 <https://intermin.fi/sv/raddningsvasendet/beredskap/skyddsrum>

Justitieministeriet 2025 <https://oikeusministerio.fi/sv/beredskapslagen-revideras#:~:text=I%20totalreformen%20av%20beredskapslagen%20bed%C3%B6ms%20hur%20tidsenlig%20beredskapslagen,till%20lag%C3%A4ndringar%20som%20beh%C3%B6vs%20f%C3%B6r%20att%20n%C3%A5%20m%C3%A5len.>

Statistikcentralen 2025 https://stat.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto_sv.html

Räddningsbranschens Centralorganisation i Finland 2025
<https://www.spek.fi/sv/sakerhet/beredskap-i-hemmet/befolkningsskydd/>

Räddningsbranschens Centralorganisation i Finland 2025

<https://www.spek.fi/sv/sakerhet/boendesakerhet-for-grupper-med-sarskilda-behov/>

Council of the European Union 2025

[https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/disability-eu-facts-figures/#:~:text=Latvia%20has%20the%20highest%20share,followed%20by%20Finland%20\(34.9%25\).](https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/disability-eu-facts-figures/#:~:text=Latvia%20has%20the%20highest%20share,followed%20by%20Finland%20(34.9%25).)

Räddningsbranschens Centralorganisation i Finland, beredskapspaket 72 timmar, lättläst svenska <https://72tuntia.fi/sv/latt-last/>

Mutual Trust projektets webbplats 2025 <https://www.mutualtrust.fi/sv/mutual-trust.html>

Åland

Krisberedskap på Åland ur ett funktionshinderperspektiv

Åland ligger i ett strategiskt läge mitt i Östersjön, mellan Finland och Sverige. Delvis på grund av Ålands geopolitiska placering är det ett autonomt-, demilitariserat- och neutraliserat område,¹ som är enspråkigt svenskt. Åland med sina cirka 6500 öar spelar därför en viktig roll både för Finlands och Sveriges krisberedskap. Även om Åland tillhör Finland innebär närheten till Sverige, språkligt, fysiskt och kulturellt, att beredskapsfrågor som rör Åland har betydelse för den svenska staten.

Beredskap på Åland är en delad behörighet mellan Ålands landskapsregering och den finska staten. Störningssituationer är åländsk behörighet. Situationer där undantagstillstånd råder är finska statens ansvar. Eventuella evakueringar när undantagstillstånd råder verkställs på Åland av staten i samarbete med de 16 åländska kommunerna. Staten och landskapet Åland har gemensamt en samråds-delegation som ansvarar för övervakning av kommunernas beredskap, utbildning samt samarbete mellan de olika myndigheterna.²

Övergripande synpunkter om krisberedskap

Ålands 31 000 invånare fördelade på 16 kommuner, däribland vissa med endast ett hundratal invånare, är något unikt i Norden och det skapar utmaningar. Beredskapen vid undantagstillstånd, då finska staten ansvarar för beredskapen vilket verkställs av kommunerna, kan därmed vara olika för medborgare beroende på var de bor. Små kommuner har inte lika stora resurser som de större och i nuläget finns det kommuner på Åland som har svårt att upprätthålla den lagstadgade verksamheten åläggs på kommuner på grund av ekonomin. Kommunernas ekonomiska förutsättningar att arbeta med krisberedskap är oroväckande. Vi är även oroliga över att kommunerna med en liten befolkning och små resurser har den kunskap som behövs om personer med funktionsnedsättning och deras behov. Det har inte gjorts någon utredning över hur beredskapen ser ut i de åländska kommunerna.

Finland har inlett processen med att ta fram en ny beredskapslag. Den kommer gälla till vissa delar på Åland eftersom evakueringar är finsk behörighet. Det är viktigt att Ålands särställning som ett självstyrt område samt likabehandling av personer med funktionsnedsättning beaktas i den nya lagen. Finland har efter 2023 satsat hårt på den hårda säkerheten³ samtidigt som mjuka säkerheten i form av hälso- och sjukvård och socialskyddet varit under stora nedskärningar, vilket försämrat social- och vårdens krisberedskap och ökat fattigdomen i hela landet.⁴ Personer

¹ "Åland är demilitariserat, vilket innebär att militär inte får uppehålla sig på Åland och Åland får inte befästas. Åland är även neutraliserat, och ska därmed hållas utanför krigshändelser." Citat från Ålands lagtings hemsida:

<https://www.lagtinget.ax/sjalvstyrelsen/allmant-om-demilitariseringen-och-neutraliseringen>

² <https://www.ambetsverket.ax/arenden/befolkningsskydd-och-beredskap>

³ Svenska Yle. 14.2. 2025. Trots nedskärningar finns det alltid pengar till försvaret: "Andra åsikter dumförklaras". <https://yle.fi/a/7-10072591>

⁴ Svenska Yle. 24.9. 2025. Social- och hälsovårds-ministeriet: Antalet låg-inkomst-tagare ökar på grund av regeringens nedskärningar – Inkomst-klyftorna och barnfattigdomen ökar. <https://yle.fi/a/7-10084963>

med funktionsnedsättning lever i större utsträckning än andra i ekonomisk utsatthet.⁵ Utan reella möjligheter att påverka sin livssituation och försämrat socialskydd ser vi oroligt på hur förtroendet för myndigheter försämras och hela Finlands motståndskraft mot kriser rört sig i negativ riktning. Finland och Åland har kritiserats av UNCRPD-kommittén för att sedan 2023 kraftigt försämrat rättigheterna för personer med funktionsnedsättning.

Delaktighet i beredskapsfrågor

Funktionsrätt Åland och även våra medlemsföreningar har inte fått möjlighet att ge synpunkter eller involverats av myndigheter i arbetet kring krisberedskap på policynivå, det gäller beredskap inom både åländsk och finsk behörighet. FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning kritiserar i sina slutkommentarer till Finland och Åland i augusti 2025 bristen på krav samt övervakningsmekanismer för inkludering av personer med funktionsnedsättning vid kriser på Åland. Vidare kritiserar kommittén även den bristande möjligheten för funktionshinder-organisationer att involveras när strategier och ny lagstiftning som rör krisberedskap tas fram. Hösten 2025 har Funktionsrätt Åland för första gången inbjudits att delta som observatör vid en stor åländsk beredskapsövning som leds av föreningen Röda Korset, vilket är något vi välkomnar. Liknande krisberedskapsövningar har inte arrangerats av myndigheter. Vissa av våra medlemsföreningar har på eget initiativ tagit kontakt med myndigheter kring krisberedskap, med blandat resultat. Ålands synskadade höll en utbildning i att bemöta personer med synnedsättning vid en kris, där räddningspersonal deltog men övriga inbjudna myndigheter uteblev. Ålands hörsselförening har påtalat brister i krisberedskapen som gäller personer med hörselnedsättning men inte upplevt att detta lett till någon förbättring.

Information och alarm

På hemsidan "Kris.ax" lyfts information i textform enbart under pågående kris. Enligt landskapsregeringen är kris.ax är skapad i enlighet med EU:S webbtillgänglighetsdirektiv, men samtidigt saknas ett tillgänglighetsutlåtande och en återkopplingsmekanism. Hemsidan kan enbart provas under en verklig krissituation, eftersom sidan är tom på innehåll när det inte är en pågående kris. Broschyren "Om krisen kommer"⁶ om information och beredskap inför en kris delades ut till alla hushåll av åländska myndigheter 2019. Organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning gavs inte möjlighet att påverka innehållet och information som rör personer med funktionsnedsättning ingår inte i broschyren. Det är möjligt att kontakta 112 via sms men informationen om detta är bristfällig. Personer måste ta kontakt med räddningstjänst på förhand för att få denna möjlighet, en kontakt som upplevs svår att ta för personer med hörselnedsättning. Från 2028 planeras att Åland ansluter till det nationella nödalarmeringssystemet "ERICA" men det är ännu oklart om och hur detta kan öka tillgängligheten.

⁵ Helsinki Times. 2.4.2023. *147,000 People with disabilities in Finland at risk of poverty or social exclusion, says Statistics Finland.* <https://www.helsinkitimes.fi/finland/finland-news/domestic/23299-147-000-people-with-disabilities-in-finland-at-risk-of-poverty-or-social-exclusion-says-statistics-finland.html?ref=disabilitydebrief.org>

⁶ <https://www.regeringen.ax/sites/default/files/attachments/article/om-krisen-kommer-broschyr.pdf>

Evakuering och skyddsrum

Skyddsrum finns på flera olika platser på Åland, men information till medborgare om var de finns samt vad som gäller vid evakuering är bristfällig. Funktionsrätt Åland och våra medlemsföreningar upplever även bristande information om vad som gäller vid evakuering av personer med funktionsnedsättning. Vi har nekats att besöka det största åländska skyddsrummet med plats för 1200 personer, vilket försvårar vår möjlighet att dela med oss av vår kunskap om tillgänglighet. De skyddsrum vi besökt har haft vissa brister, exempelvis finns flera skyddsrum som man enbart har trappa utan hiss, det finns inte heller utrymningsstolar att tillgå. Flera skyddsrum har bristande skyltning.

Norge

I juni 2023 la Totalberedskapskommisjonen fram sin rapport, NOU2023:17 Nå er det alvor – rustet for en usikker fremtid. Denne ble fulgt opp av Totalberedskapsmeldingen som regjeringen la fram for Stortinget om ny sikkerhets- og beredskapspolitikk i Norge. I tillegg til krig og konflikt, pekes også på teknologisk utvikling og klimaendringer (Meld St 9 (1924-25)). I innledningskapitlet beskrives meldingen som historisk: «I meldingen setter regjeringen retningen for en omlegging av den sivile delen av totalforsvaret og for den sivile motstandskraften. Vi skal sørge for at det sivile samfunnet er forberedt på krise og krig, og utvikle et samfunn som understøtter militær innsats og som motstår sammensatte trusler.» (Meld St 9 (1924-25))

Kommunene skal sørge for trygghet i lokalsamfunnet, og utgjør en viktig del av grunnberedskapen i landet. Krise og krig vil kunne utfordre kommunenes mulighet til å opprettholde grunnleggende tjenester for befolkningen. Det pekes videre på at trusselbildet krever et mer årvåkent og mer motstandsdyktig sivilt samfunn.

«Befolkningen, frivillige organisasjoner, privat næringsliv, og lokale, regionale og statlige myndigheter må i større grad ta inn over seg at sikkerhet og beredskap er noe vi alle må ta ansvar for og bidra til.» (Meld St 9 (1924-25))

Involvering av frivilligheten

I punkt to, av i alt sju strategiske mål for regjeringens arbeid med sikkerhet og beredskap, pekes på å involvere frivillige i beredskapsarbeidet. Ser vi nærmere på hva som foreslås, er det her tenkt på frivillige organisasjoner som driver med redningsarbeid og beredskap, eks Røde Kors hjelpekorps og Norsk Folkehjelp, Norske Kvinners Sanitetsforening og Redningsselskapet. Flere organisasjoner har beredskapsavtaler med offentlige myndigheter, som også kan innebære tilskudd til arbeidet.

Tilfluktsrom

Dekningsgraden for tilfluktsrom i Norge er på om lag 45 % av befolkningen, langt lavere enn i de andre nordiske landene. Det er ikke kjent hvor stor andel av tilfluktsrommene som er tilgjengelige for funksjonshemmede, men det er grunn til å tro at det er store mangler. Noe av problemet er at tilfluktsrom ikke er vedlikeholdt, ansvaret ligger på eier.

Organiseringen av beredskapsarbeidet

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) ble etablert i 2003, underlagt Justis- og beredskapsdepartementet. DSB skal ha oversikt over risiko og sårbarhet i samfunnet.

Direktoratet skal være pådriver i arbeidet med å forebygge ulykker, kriser og andre uønskede hendelser, og skal sørge for god beredskap og effektiv ulykkes- og krisehåndtering.

På departementsnivå er Kriserådet den sentrale samordningsinstansen. Rådet ledes av departementsråden i Justis- og beredskapsdepartementet, og samtlige departementsråder møter fast.

Fylkesberedskapsrådene er den etablerte koordineringsarenaen på regionalt nivå. Rådene ledes og oppnevnes av statsforvalteren. Her deltar representanter for regionale aktører med ansvar for kritisk infrastruktur og kritiske samfunnsfunksjoner

Alle kommuner skal ha eller være tilknyttet et kommunalt beredskapsråd. Omtrent tre fjerdedeler av alle kommuner har etablert kommunalt beredskapsråd.

Koronapandemien viste også at det er behov for å styrke beredskapsarbeidet i kommunene.

Frivillighetens rolle - Stortingets behandling av totalforsvarsmeldingen april 2025

I forbindelse med komitebehandlingen ble frivillighetens rolle i totalberedskapsplanen drøftet. Komiteen uttalte:

«Også andre frivillige organisasjoner, som idrettslag, ungdomslag med flere, har en viktig funksjon i det utvidede beredskapsarbeidet og vil kunne fylle viktige funksjoner i en krisesituasjon i sine respektive lokalmiljø. Frivillige organisasjoner besitter kunnskap om, og har kommunikasjon med, særskilte grupper, som personer med funksjonsnedsettelse og personer med ulik språklig, religiøs og kulturell bakgrunn, som er viktig for å kunne nå ut med informasjon i en krisesituasjon.»

Sårbare grupper og grupper med særskilte behov

Anbefalingene som ble gjort etter pandemien var at frivilligheten spilte en viktig rolle, både gjennom konkrete tiltak og aktiviteter, men også gjennom kommunikasjon og informasjon. Det ble anbefalt at sivilt samfunn skulle integreres mer systematisk i helseberedskapsplaner. I behandlingen av totalberedskapsmeldingen vises til disse erfaringene.

Komiteen uttaler at arbeidet med planverk lokalt må ivareta de særskilte behovene som eldre, pleietrengende og personer med funksjonsnedsettelse har, og at dette perspektivet må inkluderes i beredskapsrådenes arbeid.

Her vises til at Norge har ratifisert FNs konvensjon om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD). Når funksjonsnedsatte skal inkluderes i alle beslutningsprosesser som angår dem, slik konvensjonen krever, må det også omsettes til handling.

Komiteen uttaler at alle beredskapsplaner, på alle nivåer, må inneholde et spesifikt fokus på personer med funksjonsnedsettelse. Kunnskapen om funksjonshemmedes behov er dårlig, og derfor må det pålegges at funksjonsnedsatte er representert i alle beredskapsutvalg.

Riksrevisjonen

Riksrevisjonen har i sin rapport til Stortinget i juni 2025 kritisert oppfølgingen av totalforsvaret, som Stortinget siden 2016 har besluttet å videreutvikle og forbedre. I delen av rapporten som er offentlig, sies blant annet at «Øvelser bidrar i liten grad til å forberede sivile aktører på å yte støtte til forsvaret i krise og krig.» Riksrevisjonen anbefaler derfor å ta «initiativ til en mer samordnet utvikling av totalforsvaret i sivil sektor for å bedre forutsetningene for beredskapsarbeidet på regionalt og lokalt nivå.»

Langtidsplan for sivil beredskap

Arbeidet skal starte i 2025. Det tas sikte på at det i 2026 etableres beredskapsråd i alle de kritiske samfunnsområdene.

Frivillighet Norge (frivillig sektors interessepolitiske samarbeidsforum der også FFO er medlem) deltok i høringen om totalberedskapsmeldingen, og ga innspill om frivillighetens rolle i arbeidet videre. Bl.a.:

Frivillig sektor må ha en sentral plass i den nasjonale langtidsplanen for sivil beredskap

Stortingsmeldingen varsler en langtidsplan for sivil beredskap. Det er avgjørende at frivillig sektor får en sentral plass i denne planen, og at frivilligheten ikke kun ses som en «støttespiller», men som en likeverdig samarbeidspartner i totalberedskapen.

Vi ber om at:

Langtidsplanen for sivil beredskap inneholder en tydelig strategi for frivillig sektor og spesifikke tiltak for å styrke frivillig sektors mulighet til å bidra i totalberedskapen.

Frivillig sektor får en fast plass i nasjonale beredskapsråd og i arbeidet med å implementere langtidsplanen.

Frivillighet Norge ønsker å bidra aktivt i utviklingen av en robust totalberedskapsmodell. Vi ber Stortinget styrke stortingsmeldingen med tydeligere krav til kommunenes forpliktelser overfor frivillig sektor, sikre en forutsigbar finansiering av frivillig sektor og gi frivilligheten en sentral plass i den kommende langtidsplanen for sivil beredskap

Sverige

- krisberedskap ur ett funktionsrättsperspektiv

Inledning

Under den kommande tioårsperioden gör Sverige omfattande satsningar på totalförsvaret, både det militära och civila. Det handlar om investeringar på 170 miljarder bara 2025, med en successiv ökning fram till 2030. Klimatförändringar, digital sårbarhet och ett försämrat säkerhetsläge i omvärlden har ökat kraven på samhällets förmåga att skydda befolkningen i kris och krig. Samtidigt saknas i stor utsträckning ett systematiskt perspektiv på hur personer med funktionsnedsättning inkluderas i denna beredskap.

En fungerande krisberedskap måste bygga på principen om delaktighet och lika rättigheter, i linje med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och med FN:s rekommendationer till Sverige 2024. Vi ser med oro på åsidosättandet av dessa åtaganden från regeringen sida i den pågående utvecklingen på området.

Bristande inkludering i krisberedskapen

MFD:s rapport Krisberedskap för alla (2023) visar att 60 procent av Sveriges kommuner saknar strategier för att inkludera funktionshinderperspektivet i sin krisberedskap. Endast en tredjedel har rutiner för att säkerställa att krisinformation når personer med funktionsnedsättning i tillgängliga format. Det innebär att en majoritet av landets kommuner saknar beredskap för att kommunicera effektivt med hela befolkningen vid en kris. I många kommuner saknas också rutiner för att identifiera personer med särskilda behov vid kris, vilket ökar risken för att viktiga insatser inte når dem som behöver dem mest. Vi vet också att det på många håll i Sverige saknas tillgängliga skyddsrum.

De statliga utredningar, exempelvis om kommuners och regioners ansvar för beredskapen vid fredstida kriser, som behandlat totalförsvarets civila del har främst fokuserat på personer i särskilda boenden enligt LSS eller socialtjänstlagen (SoL). Den stora majoriteten, personer som bor i eget hem utan insatser beaktas inte i planeringen. Det innebär att ett stort antal människor riskerar att stå utan stöd vid en kris, trots att de är en del av befolkningen som totalförsvaret syftar till att skydda.

Ett rättighetsperspektiv enligt internationell lagstiftning

Enligt artikel 11 i FN:s funktionsrättskonvention är Sverige förpliktat att skydda personer med funktionsnedsättning vid risk- och nödsituationer, inklusive väpnad konflikt och naturkatastrofer.

Vid FN:s granskning av Sveriges genomförande av konventionen våren 2024 riktades kritik mot vår bristande beredskap och avsaknad av en nationell strategi för inkluderande krisberedskap. FN-kommittén rekommenderade Sverige att snarast och i nära samråd med och under aktiv involvering av personer med funktionsnedsättning via de organisationer som företräder dem: ta fram en strategi för inkluderande krisberedskap och kriskommunikation, stärka samverkan

mellan staten, regionerna, kommunerna och funktionsrättsrörelsen samt säkerställa tillgången till tillgänglig information i alla krissituationer.

Bristerna i krisberedskapen bryter följaktligen mot både internationell rätt och statens skyldighet att skydda hela befolkningen. Mot bakgrund av FN:s kritik är den nuvarande utvecklingen i Sverige särskilt allvarlig och vittnar om att vår regering ignorerar sina åtaganden enligt konventionen.

Individens ansvar

Kärnan i det civila försvaret vilar på principen om det egna ansvaret, som tydligt manifesteras i hemberedskap. Varje hushåll förväntas kunna klara sig minst en vecka utan stöd från samhället vid kris eller krig. Men för många av de ca 1,6 miljoner människor som lever med en funktionsnedsättning eller kronisk sjukdom i Sverige är denna förväntan orealistisk, ibland rent av omöjlig. När elen slås ut påverkas livsviktiga hjälpmedel, medicinteknisk utrustning och kommunikationstjänster. Läkemedelsförsörjningen kan snabbt bli ett problem, liksom möjligheten att få stöd vid evakuering eller att ta del av viktig krisinformation i tillgängliga format.

För många personer med funktionsnedsättning upplevs därför inte den befintliga beredskapen varken som inkluderande eller adekvat då den inte är anpassad till verkliga förutsättningar.

Behov av samverkan och delaktighet

MFD:s rapport och erfarenheter från kommuner som har kommit längre visar att ett viktigt steg framåt är att involvera funktionsrättsrörelsen i planeringen av krisberedskap och totalförsvaret. Aktiv involvering är ett krav i Funktionsrättskonventionen och rörelsen besitter både kunskap och erfarenheter som är avgörande för att identifiera risker, utveckla lösningar och testa kommunikationsformat.

Även på europeisk nivå betonas detta. I ett EU-projekt PreparEU som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) leder har rekommendationer tagits fram om inkluderande krisberedskap och kommunikation, där bland annat vikten av att tillsätta expertråd med funktionshinderorganisationer både på EU-nivå och på nationell nivå hos medlemsländerna framhålls. Om detta verkställs skulle det bidra till att krisberedskapen blir mer systematisk, inkluderande och effektiv. I våras antogs också en övergripande krisberedskapsstrategi inom EU.

För att säkerställa en inkluderande krisberedskap i Sverige behöver flera strukturella åtgärder vidtas:

1. **Nationell strategi för inkluderande krisberedskap** - Regeringen bör, i linje med FN:s rekommendationer, ta fram en nationell strategi för inkluderande krisberedskap och civilt försvar. Strategin bör utvecklas i nära samverkan med funktionsrättsrörelsen och andra civilsamhällesaktörer.
2. **Kommunalt ansvar och planering** - Kommunerna bör ges ett tydligare lagstadgat ansvar att identifiera och planera för behov hos personer med funktionsnedsättning, oavsett boendeform. Detta bör integreras i kommunernas risk- och sårbarhetsanalyser.

3. **Tillgänglig kriskommunikation** - All krisinformation bör finnas i tillgängliga format – såsom teckenspråk, punktskrift, lättläst svenska, bildstöd och alternativa digitala lösningar – och spridas genom kanaler som når hela befolkningen.
4. **Utbildning och övning** - Myndigheter och kommuner bör utbildas i funktionsrättsperspektiv och inkludering i krisberedskap. Övningar bör omfatta scenarier där tillgänglighet och stöd till personer med funktionsnedsättning testas och utvärderas.
5. **Forskning och uppföljning** - Staten bör stödja forskning om hur krisberedskap påverkar olika grupper och etablera uppföljningssystem som säkerställer att funktionsrättsperspektivet integreras i hela totalförsvarets planering.